

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Complectens Tertiam Partem Summæ Theologiæ. Cum Commentariis
Reuerendiss. D. Thomæ de Vio Caietani Cardinalis S. Sixti, Et Opvscvlis
Eivsdem In tres Tomos distinctis

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

26. De Sacri ordinis collatione quæstio.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72797](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72797)

episcopus à iugo regulę monasticę professionis absolutus dicitur, statutum 18. q. 1. non comprehenditur iugitur monachus episcopus in iuris dispositione inier astrictos regulari obseruantia, sed inter absolutos à iugo regularis obseruatę, si iuris textum vnum secundum eiuſdem iuris textum alium inreligere dēmus. Et tu lector memento scripta nostra de huius quęstionis materia in commentarijs super Secunda secundę, ad hęc referre subtilius discussa. Rom. 13. Febr. 1518.

TRACTATVS VIGESIMVSSEXTVS.
De Sacri ordinis Collatione vnica
Quęstione contentus.

QVÆSTIO.

Vtrum in collatione sacri ordinis sufficiat tactus corporalis post completam prolationem verborum, in quibus consistit forma.

Veritur, an in collatione ordinis sufficiat tactus corporalis post completam prolationem verborum, in quibus consistit forma. Et vñ quod sic. Primo, quia de facto ritus hic seruatur alicubi absq; reprehensione, vt à fide dignis dicitur. Porrigitur siquidem ab episcopo dicente semel tantum formę verba in numero plura licet accipere potestatem, & calix pparatus, quotquot sunt ordinandi in sacerdotes, sigillatim accedunt ad contactum calicis episcopo non repente, neque continuatę verbas, sed deinceps silēte: absurdū est autē damnare tantam multitudinem, ergo, &c.

Secundo, quia vbi est diuersitas opinionum, nō est definitiue asserendum, nisi liquide manifestata sit veritas, ergo multo magis vbi nihil inuenitur etiam opinatum, non est damnanda altera pars, sed quilibet sensui suo relinquendus. Sed de similitate contactus corporalis sacrorum ordinum suscepiōne, nihil apparet et opinatum, quin potius de cōtra etu ipso corporali diuersę sunt opinionēs vt S. Th. in 4. di. 24. dicit, Non sunt igitur damnandi, qui te tigerunt quidē calicem preparatum, &c. quamuis non simul cum prolacione verborum.

Tertio, quia si contactus & verborum prolatio deberent esse simul tempore, hoc esset quia verba formaliter non verificarentur. Sed hoc non accidit in proposito, nam in verbis imperatiui modi satisficit, si incontinenti obeditur secundum intentionem imperantis. Episcopo autem porrigenti & dicenti, tot ordinandis, Accipite, obeditur incontinenti secundum eius intentionem, quā episcopus et explicite dicit, Ego intendo omnibus conferre ordinem sic successiue venientibus: ergo, &c.

Respondeo. In hac difficultate primo declarabitur veritas de necessitate contactus: secundo, de similitate contactus & verborum, tertio satisfietur oppositis.

Quo ad primum scito, quod non opinatiue, sed asseritiue dicendum est, quod contactus corporalis necessarius est sacramento ordinis, nō solum quia simile est in ceteris sacramentis: in quibus adhibet extranea materia (Baptismus enim sine contactu aque, confirmatio sine contactu manuum, vel chris matis, & extrema vnctio sine contactu olei non fit &c.) sed quia propria ratio formę sacramenti ordinis hoc exigit, vt diuus Thom. in p̄allegato loco docuit. Oportet siquidem verba, in quibus consistit

forma ordinis verificari sic, quod actus significati impleatur: alioquin inefficacia uanaque sunt: sed in uerbis formę percipitur actus suscepiōnis corporalis: ergo oportet impleri tale imperiū per corporalem acceptionem. Probatur minor: quia cū dicitur, Accipe, aut imperatur solus actus interior, aut cum exteriori acceptione. Non interior solus, quia de interioribus solis ecclesia non se impedit: ergo iunctus exteriori acceptioni. Et confirmatur: cum sacramenta consistant in rebus & uerbis sensibilibus (ut patet in principio 4. Sententiarum) demōstrationes iusionēque sacramentales ad sensum impleri oportet. Propter quod sicut cum in forma Eucharistię dicitur, Hoc est corpus meū, oportet fieri demonstrationem non ad intellectum tantū,

sed ad sensum: ita cum in forma ordinis dicitur, accipe, oportet fieri iusionem ad sensum. Et sicut ibi oportet monstrare contentum sub his sensibilibus speciebus panis, &c. ita hic imperari acceptionem sensibilem, quę contactu corporali perficitur, &c. Et hęc rō non solum infert quod oportet corporalem suscepiōnem interuenire in illis traditionibus imperatur explicite acceptio alicuius rei corporalis, (puta cum dicitur, Accipe librum uel clauē, &c.) sed etia cum dicitur, Accipe potestatem, vel accipe spiritum sanctum: idem enim est utrobique iudicium, quia idem est in vtriusque imperatiui. Meminisse enim oportet, quod sicut in consecratione sanguinis Iesu Christi, non demonstratur ex vi verborum id quod continetur sub specie vini, quod tamen deberet demonstrari sicut in consecratione corporis: sed demonstratur calix continēs illas species dicendo, Hic est calix, &c. & iuxta tropum metonymie ponitur continens pro contento, ad insinuandum, quod cōuersio fit in sanguinem, vt potabilem, ita in sacramento ordinis iubetur ex vi verborum quādoque acceptio spiritualis rei (quia potestatis seu Spiritus sancti) iuxta eundem tropum ponitur quod dicitur pro eo quod fit, id est acceptio potestatis pro qua acceptio corporalis fit, loco ipsius acceptionis incorporalis, quę in rei ueritate imperatur. Oportet enim (ut dictum est) iusionem sicut & demonstrationem sacramentorum, ad sensum impleri, &c.

Amplius, Non minus oportet impleri quod fit in sacramento, quam quod dicitur. Sed in sacramento ordinis si fit traditio calicis actiue, & non accipitur, constat quod non impletur quod fit. nulla actio impletur sine passione, vnde episcopus & uerbo (vt dictum est) iuxta tropum predictū, & facto, ipsa. porrectione calicis, vel actiua manuum impositione, imperat corporalem suscepiōnem. propter quod sicut non sufficit episcopi manus imponere actiue tantum: sed oportet corporaliter tangi ordinandum, & obedire, contactum corporalem sustinendo: quamuis ex vi uerborum spiritus sanctus accipiendus iubeatur in illa impositione: ita non sufficit calicem cū uerbis porrigere, sed oportet ordinandum obedire, ad corporalem tactum accedendo, quamuis ex vi uerborum potestas accipiēda dicatur imperatiue, &c. Confirmatur quoque hoc auctoritate decretalis de sacram. non ite. cap. presbyter. Vbi expresse apostolica traditione tactum corporalem debere interuenire Grego. 9. dicit, &c. Non deest quoque auctoritas S. Thomę, & Petri de anor. & rubricarum librorum pontificalium, &c. Hęc de primo.

Quo ad secundum scito, quod oportet corporalem contactum fieri cum prolacione uerborum, in

Alias q̄ dicitur:

in quibus consistit forma simul tempore in toto, vel in parte, &c. quoniam nulla oratio verificatur, aut adimpletur, nisi significati ponatur in tpe consignificato. Tempus autem consignificatum per orationem, quæ est forma sacramenti, non se extendit extra totum tempus prolationis eius: ergo intra tempus prolationis verborum, oportet acceptionem significatam impleri, &c. Maior est per se evidens: minor autem continet duo: vnum est quod tempus consignificatum sit præsens: alterum verò quod tale tempus præsens non extendatur extra tempus prolationis verborum: his enim duobus evidenter habitis, tota ratio clara erit, ac efficaciter inferens intentum. Primum autem horum evidens sit ex conditionibus verbi imperatiui: nam inter præsens indicatiui, & præsens imperatiui, & futurum eiuſdem (verbi gratia, accipis, accipe, & accipito) conuenientia est in significatione: singula enim acceptione significant. In modo autem significandi differentia est, quoniam ly, accipis significat acceptionem indicatiuè, ly verò, accipe, & accipite, significat acceptionem imperatiuè. In tempore verò differentia est, sed aliter, quoniam tam ly accipis, quam ly accipe, significant acceptionem in præſenti, ly verò accipito, significat acceptionem in futuro. Vnde inter ly accipis, & ly accipe, neque in significato, neque in tempore est differentia aliqua, sed in modo tantum: quoniam dicendo, accipis, acceptionem præſentem in te indico: dicendo verò, accipe, acceptionem præſentem tibi impero, &c. Et ex hoc sequitur, quod sicut verum non est dicere, accipis, te in præſenti non accipiente (inducatur siquidem esse in præſenti quod non est) ita effiçax non est dicere, accipe, te non in præſenti accipiente, imperatur siquidem esse in præſenti quod non est. Ex proprietate igitur consignificati temporis in forma sacramenti ordinis consistente in verbo imperatiuo præſentis temporis, apparet quod oportet impleri quod iubetur in præſenti tempore. Quod autem tale præſens non extendatur vltra tempus prolationis verborum, probatur. Primum ex ipsa ratione tempore consignificati.

¶ Ad cuius euidentiam aduerte tria. Primum est quod differentia temporis verborum non tenet se ex parte prolationis, neque ex parte proferentis sed ex parte significati, nam si ad tempus prolationis inspicias, ita mensuratur tempore præſenti accipiam, & accepi, sicut accipio, &c. similiter si ad intentionem huius, uel illius proferentis aduerteris, ita potest intèdere præſens tempus unius anni, mensis, uel diei, &c. sicut huius, nunc, &c. sed si significationem uerbi perspexeris, & mensuram durationis eius consignificatam consideraueris, inuenies, quod tempus consignificatum ut mensura ipsius actus significati ex uti talis uerbi intelligitur. Secundum est, quod consignificatum tempus est, & dicitur præſens præteritum, uel futurum in respectu ad tempus, quo uerbum ipsum significans profertur, quilibet. n. fatetur se falsum dicere si dicendo, credo, non heat in se credulitatem quando hoc dicit. Et similiter si dicendo credidi, scit se nunquam nisi tunc, quando dicit habuisse credulitatem, falsum dicit, &c. Et uerba igitur præſentis temporis significant actum coexistentem ipsis uerbis quando dicuntur, & præterita præteritum, & futura futurum. tertium est, quod licet secundum ueritatem nihil de tempore sit unquam præſens nisi in stans, apud Grammaticos tamè tempus præſens dicitur, & consignificatur, quod cuiusque parti orationis coexistit, propter quod

F in sacramentorum actionibus apud Theologos effectus quidem quia in instanti fit, in fine prolationis uerborum fit. Actus autem sacramentalis tam actiue, quam passiue in quacunque parte mensurante prolationem uerborum coexistat, sufficit. Ex proprietate igitur consignificati temporis euidenter patet, quod tempus præſens consignificatum in forma sacramentorum non extenditur ultra mensuram prolationis eorum. Et confirmatur, quia sicut in eucharistia consecratione cum dicitur, Hoc est corpus meum, ly est, non consignificat tempus extra prolationem uerborum, ita in sacramento ordinis, cum dicitur, accipe non consignificatur tempus extra mensuram prolationis uerborum, utrobique. n. est uerbum præſentis temporis, & non differunt nisi in modo, indicatio, scilicet, & imperatio. Mensura autem non ex parte modi sed temporis se tenet, & propterea eadem est utrobique ratio. Et ex hoc habes non solum, quod ex proprietate uerbi se tenet, sed quod talis rigorosa proprietates in sacramentis ecclesiasticis seruatur intenditur & exigitur, idè enim esse de omnibus iudicium debet. Et confirmatur, quia nisi tempus præſens consignificatum intelligatur præcisè terminari cum prolatione uerborum, nulla esset certitudo quantum hoc præſens duraret, & sic posset aliquis semel dicendo decem millibus hominum, Ego uos baptizo &c. & per totum diem effundere aquam super singulos, & essent baptizati, quod constat esse falsum. Hec de secundo.

H ¶ Quo ad tertium, ad primum in oppositum dictum est, quod non est mirum, si Spiritus sanctus permittit aliquos Episcopos errare in istis, quoniam manifesta apparet in eis demeritoria causa, quia si non submitunt actus suos rubricis pontificalibus, sed sensum proprium sectantes, euanciscunt in cogitationibus suis: & dicentes se esse sapientes, stulti facti sunt. Episcopi tamen mutantes numerum singularem in pluralem, & dicentes pluribus simul tangentibus, accipite in nullo errant: sicut nec baptizans plures simul aspergendo & dicendo, Ego uos baptizo, &c. illi quoque qui inter dicendum semel uerba formæ pluribus successiue tangentibus porrigunt, dicendo, accipite, satis faciunt sacramentum: quia etiam si vni tantum tradant dicendo, accipe: non exigitur quod à principio formæ usque ad finem semper adsit contactus: sicut etiam in Baptismo non oportet ablutionem unius durare, quando durat uerba formæ: sed sat est si in aliqua parte uerborum durante fiat hic ablutio, fiat ibi contactus, &c. Illi autem qui ante vel post prolationem uerborum tangunt, nihil suscipiunt: sicut nec essent baptizati, qui ante vel post prolationem uerborum abluerentur.

K ¶ Ad secundum uero dicitur, quod autoritas rubricarum pontificalium, expressè statutum contactum & eius similitudine cum prolatione & rationes autoritatis que supradictæ, excludunt huiusmodi opiniones, & determinant.

¶ Ad tertium autem iam patet, quod non saluatur ueritas seu efficacia orationis imperatiui præſentis temporis, nisi illo tpe præſenti fiat quod imperatur: & quod sacrorum efficacia certa exigit tempus præſens, non ab libitum ministri, sed secundum naturam ipsius sacri intelligi. Vnde intentio Episcopi etiam in his, quæ iurisdictionis sunt, possit præſens ampliari: in his tñ, quæ ordinis sunt, non potest, sed oportet ipsum in captiuitatem reducere intentionem suam in obsequium Christi, & ecclesiæ, &c. Nec obstant his dicta doctorum sententium, quod sacerdotes noui

in sua ordinatione formam consecrationis eucharistiae proferunt, & omnes referunt intentione sua ad instans quo terminatur prolatio formae consecrationis Eucharistiae ab episcopo. Hoc. n. non est intelligendum, quod fiat ex vi intentionis nouorum sacerdotum, quasi ipsi possint suspendere effectum verborum in aliud tempus, hoc. n. non minus possent perfecti sacerdotes. Sed quia sic fit in ecclesia a spiritu sancto gubernata, ut oium consecratio efficax inueniri possit, humana ratio tentauit suadere, ad huc non per suadet, sed in captiuitate ducto intellectu actus fit. Et haec sufficiant. Pisis, Die 20. Nouemb. 1509.

TRACTATUS VIGESIMVSSEPTIMVS,
de Dispensatione Matrimonii in Occidentali ecclesia, quaestione vnica contentus.

QVAESTIO I.

Verum summus Pontifex possit dispensare cum sacerdote occidentalis ecclesiae, ut accipiat uxorem.

Queritur vtrum summus pontifex possit dispensare cum sacerdote Occidentalis ecclesiae, ut accipiat uxorem.

Videtur enim quod non. Primo, quia traditum alteri non potest absque iniuria ab eo tolli: sed corpus sacerdotis occidentalis traditum est diuinis obsequiis in castitate, ergo, &c. praeterea, secundum S. Tho. in 2.2. q. 88. art. 2. dicitur, quod summus Pontifex non potest dispensare religiosum ad contractum matrimonii: ergo nec sacerdotem.

In oppositum est, quia castitas annexa est ordini sacerdotali ex statuto ecclesiae, ergo per eam potest tolli.

In hac quaestione iuxta tria, quae apparet in sacerdote Occidentali, discutienda sunt tria, vt plenius satisfiat, & cuiusdam reuerendissimi domini Cardinalis votis, & Parisiis nuper exorta quaestio clarius appareat.

Videndum est igitur primo de sacerdotio absolute, quomodo se habeat ad matrimonium: secundo de annexo voto continentiae: tertio de statuto ecclesiae. Ex his enim, & non aliunde impediri contingit sacerdotem a matrimonio.

Quo ad primum ergo duo dicuntur: Alterum affirmatiuum, scilicet quod sacerdotium impedit matrimonium contrahendum: alterum negatiuum, scilicet quod non dirimit contractum. Et primum quidem intelligendum est de congruo, quoniam nec ratione, nec autoritate probatur, quod absolute loquendo, sacerdos peccet contrahendo matrimonium, quin potius & ratio ad oppositum ducit: quoniam, ut patet in trigesima septima distinctio. 4. sententiae. nec ordo in quantum ordo, nec ordo sacerdotis in quantum sacer est impeditiuus matrimonii: & in ecclesia occidentali olim diaconi poterant contrahere matrimonia, ut dicitur e. diaconi. dist. 18. Manifeste quoque in 31. dist. in canone, alter dicitur, quod Orientales in sacramentis constituti copulantur matrimonii. Nec admittenda est glossa exponens, copulantur; id est, copulato utuntur, quoniam manifeste series textus de contractu matrimonii loquitur, ut confirmat etiam aduersaria subiuncta, scilicet quod Occidentales non fortiuntur coniugia, & cetera.

Secundum vero distinctum intelligendum est, quod non dirimit matrimonium contractum sine ante, siue post: hoc (ut dixi) seclusis omnibus legibus ecclesiasticis, stando

A tantum in his, quae a Christo & Apostolis habemus. et confirmatur vltimo vtrunque horum ratione. Si ordo sacerdotalis ex natura sua impediret matrimonium contrahendum (ita quod contrahere esset peccatum) aut dirimeret contractum, sequeretur quod in nullo casu quantacunque necessitatis, aut utilitatis per ecclesiam militantem posset dispensari cum aliquo sacerdote, quod contraheret matrimonium. Hoc consequens est & contra Theologos, & contra Canonistas & contra auctoritatem, qua de facto videtur Rom. ecclesia. Consequenter autem manifeste patet ex exercitatis in Philosophia saltem rationali: quoniam quod est secundum se primum, nulla ratione potest fieri licitum. Haec de primo:

B Quo ad secundum, duo discutienda occurrunt: Alterum est, an secundum veritatem sacerdos voueat castitatem: alterum est de efficacia illius voti. Quidam putant sacerdotes Occidentales in hoc differre a religiosis, quo ad debitum seruandi continentiam, quod religiosi astringuntur voto solenni: sacerdotes autem non voto, sed statuto ecclesiae. Verum hi manifeste errant; quoniam expresse mandatur episcopis, quod neminem ordinent, nisi voueat castitatem, ut patet dist. 28. in cap. nullum. ex quo formatur talis ratio, Aut omnes episcopi Occidentales sunt transgressores praecipii apostolici, aut non. Non est dicendum primum, cum constet multos esse viros timoratos & sanctos nec reprehendi se a conscientijs proprijs, quod in actu ordinandi sint transgressores huius praecipii, ergo obseruant hoc praecipium, ergo sciipietes ordines sacros intelliguntur vouere castitatem ipso facto, non verbo, sed facto suscipientes ordinem sacrum Occidentali ritu. Nec potest Scotus, Durandus, & Petrus de Pal. his aduersari, eo quod dicit, quod non potest quacunque ecclesiastica auctoritate annexi votum ex facto extrinseco, quia votum est actus voluntatis intrinsecus & liber. Stat. n. haec simul cum predictis, quoniam ex antedictis habet, quod suscipientes ordines sacros absque peccato fictionis vouent castitatem. ex hoc autem habetur, quod absolute loquendo potest suscipere ordinem sacrum absque voto castitatis, quia voluntas non compellitur, sed tamen (ut dictum est) cum peccato, fictionis, mentiuntur enim facto profitentes se vouere, & interiori actu oppositum intendentes.

D De efficacia autem solennis voti, diuersa est Theologorum opinio. Scot. nanque & Petrus de Pal. in 4. distinctio. 38. putant eandem vim habere simplex & solenne votum quo ad Deum, ac per hoc nullum, ex natura sua dirimit matrimonium contractum. potestque eorum positio fundari super hoc quod si solenne votum ex natura sua dirimeret matrimonium post contractum, nullo casu posset dispensari. S. Th. autem & Ricardus. vbi supra tenent votum solenne dirimere ex propria natura matrimonium ea ratione, quia ponit ipsum Deum, seu ecclesiam in possessione proprii corporis. Addit tamen in 2.2. S. Tho. 88. aliam rationem ex parte consecrationis, quia, si quod semel sanctificatum est Deo non potest in alios usus conuerti. Nec valet responsio Scoti ad primam rationem, soluens eam per interemptionem, dicendo quod non plus ponit in possessione votum solenne quam simplex, eo quod nihil intrinsecum voto habet solenne, quo careat simplex, ut patet in actu interiori voluntatis cuius est vouere. Haec inquam derisio derisibilis est, quoniam manifeste patet, quod vouens uotum solenne non solum promittit, sed mutat de facto statum, ac per hoc vouens solenniter ut sic, acceptat interiori actu mutationem status, promittens viuere de cetero in illo, &c.

Videtur